УДК 373.2:159.922.76-056.45]:37.091.3](045)

https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-5(45)-1202-1214

Кравчук Неля Павлівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, тел.: (04744) 3-45-33, https://orcid.org/0000-0002-9420-4375

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Анотація. У статті розкрито проблему використання сучасних технологій, які виступають важливим засобом розвитку творчих здібностей дітей, сприяють гармонійній комунікації з оточуючими та взаємодії з навколишнім світом, що дозволяє дітям досліджувати його та набувати необхідних знань і навичок для майбутнього життя. Метою статті – дослідження сучасних технологій у роботі з обдарованими дітьми та аналіз їх використання в закладах освіти. Відзначено, що нині вдосконалення процесу навчання і виховання особистості обдарованої дитини стає пріоритетним завданням системи освіти. Схарактеризовано сучасні технології, форми і методи роботи, які можна ефективно застосовувати в освітньому процесі з обдарованими дітьми, що сприятимуть підвищенню їх творчості, активності, ініціативності, фізичного розвитку та збереження здоров'я. Визначено характерні особливості обдарованих дітей та риси прихованої обдарованості; основні напрями інноваційної діяльності, етапи впровадження інноваційних технологій та охарактеризовано доцільність їх використання в освітньому процесі закладів освіти. Виявлено, що традиційні діагностичні методи і методики не дають об'єктивної картини здібностей та можливостей сучасних дітей. Спроби поглиблення змісту освіти обдарованих дітей, дає протилежний ефект – перевантаження психофізіологічних можливостей та поступову втрату пізнавальної активності. А включення обдарованих дітей в особистісно-значущу для них діяльність за допомогою сучасних інноваційних технологій, організація конструктивної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу, стимулювання прагнень дітей до самопізнання, самовдосконалення й саморозвитку сприятиме досягненню їхнього особистісного благополуччя.

Ключові слова: заклади освіти, сучасні технології, інноваційні технології, обдаровані діти, форми роботи, інноваційна діяльність.

Kravchuk Nelia Pavlivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy of Child Development, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, tel.: (04744) 3-45-33, https://orcid.org/0000-0002-9420-4375

USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN THE WORK WITH GIFTED CHILDREN IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Abstract. The article reveals the problem of using modern technologies, which are an important means of developing children's creative abilities, promote harmonious communication with others and interaction with the world around them, allowing children to explore it and acquire the necessary knowledge and skills for future life. The purpose of the article is to study modern technologies in the work with gifted children and analyze their use in educational institutions. It is noted that today improving the process of teaching and upbringing of a gifted child is becoming a priority task of the education system. The modern technologies, forms and methods of work that can be effectively used in the educational process with gifted children, which will help to increase their creativity, activity, initiative, physical development and health preservation, are characterized. The characteristic features of gifted children and the features of hidden giftedness are identified; the main directions of innovative activity, stages of implementation of innovative technologies are determined and the expediency of their use in the educational process of educational institutions is characterized. It has been found that traditional diagnostic methods and techniques do not provide an objective picture of the abilities and capabilities of modern children. Attempts to deepen the content of gifted children's education have the opposite effect - an overload of psychophysiological capabilities and a gradual loss of cognitive activity.And the inclusion of gifted children in personally significant activities with the help of modern innovative technologies, the organization of constructive interaction between the subjects of the pedagogical process, stimulation of children's aspirations for self-knowledge, self-improvement and self-development will contribute to the achievement of their personal well-being.

Keywords: educational institutions, modern technologies, innovative technologies, gifted children, forms of work, innovative activity.

Постановка проблеми. Сучасна освітня парадигма ґрунтується на ідеях унікальності кожної особистості, необхідності системного розвитку її здібностей та обдарувань, надання можливостей для формування інтелектуального і творчого потенціалу, формування здатності до оптимального самовиявлення в умовах постійно зростаючих запитів суспільства щодо рівня освіченості підростаючого покоління. Пріоритетні напрями діяльності в освітній сфері розглядають в контексті інтеграції української освіти в європейський та світовий освітні простори.

Одне з пріоритетних завдань національної освіти в Україні − ранній вияв, навчання та виховання обдарованих дітей. Про це свідчать зміст Закону України «Про дошкільну освіту», «Базовий компонент дошкільної освіти», Національна програма «Діти України» та інші нормативні документи, в яких

розвиток творчих здібностей дітей розглядається першочерговим завданням на найближчі десятиліття. Адже саме від творчих людей, які можуть досягти успіхів у діяльності, завдяки певним індивідуальним та типологічним рисам, залежить розвиток суспільства загалом.

У перспективних освітніх моделях основою є ідея формування та динамічного розвитку таланту кожної дитини з раннього віку, як умови подальшого самоствердження на життєвому шляху.

Мета статті – дослідження сучасних технологій у роботі з обдарованими дітьми та аналіз їх використання в закладах освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні засади дослідження проблеми обдарованості та її структурних компонентів розкриті у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників: Дж. Гілфорда, І. Карабаєвої, Дж. Керрола, В.Киричука, Н. Кравчук, В. Кузьменко, Н. Куліш, О. Кульчицької, С. Максименка, В. Моляко, О. Музики, Л. Чорної, Ж.Ханзель, В. Юркевич та ін.

Проблеми обдарованості активно досліджуються вченими лабораторій: психології обдарованості та психології творчості на базі Інституту психології ім. Г. С. Костюка. В Україні вченими розроблено програми підтримки і розвитку здібностей та обдарованості (зокрема, «Творча обдарованість» (В. Моляко, О. Кульчицька), програма ціннісної підтримки розвитку здібностей і обдарованості «Три кроки» (О. Музика) та ін., створюються і впроваджуються програми підтримки та розвитку обдарованих дітей.

Наукові пошуки у сфері обдарованості є основою функціонування Інституту обдарованої дитини НАПН України. Багаторічний досвід роботи з обдарованими дітьми в Україні має Мала академія наук України, діяльність якої спрямована на пошук та сприяння творчому розвитку здібних до наукової діяльності учнів, метою якої є захист інтересів обдарованої молоді та сприяння реалізації їх можливостей у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Стратегічним завданням освіти сучасних дітей, починаючи з дошкільного віку, має бути забезпечення розвитку базових потенційних компетенцій та особистісних якостей, що сприяють формуванню творчих і технічних здібностей, продуктивного та критичного мислення; розвиток сенсорних, інтелектуальних і творчих здібностей, інтересів дітей, допитливості та пізнавальної мотивації; формування пізнавальних дій, сенсорної культури та культури пізнання, цінностей пізнання.

Тому пошук підтримки розвитку та створення умов для розкриття їх унікальних творчих можливостей обдарованих дітей є нині одним з основних напрямків модернізації системи освіти в Україні. А сама ідея використання сучасних технологій у роботі з обдарованими дітьми розглядається як реалізація права дитини на повноцінний розвиток.

Підтримка та розвиток здібностей та обдарованості дітей є пріоритетним завданням сучасної освіти в Україні, що відображено в нормативних документах (Закон України «Про освіту», ідеї концепції «Нова українська

школа», Національна програма «Діти України», Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Указ Президента «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді» та ін.

В умовах модернізації сучасної освіти зусилля психолого-педагогічної науки спрямовані на інтенсивний пошук обдарованих дітей та інноваційних технологій щодо вдосконалення процесу навчання і виховання особистості обдарованої дитини. Однак, виявлення обдарованих дітей, їх прихованих можливостей, визначення особливих потреб та інших особистісних якостей обдарованих дітей є складним завданням.

Науковці визначають дефініцію «обдарована дитина», як дитину, яка вирізняється яскравими, очевидними, інколи визначними досягненнями або має внутрішні задатки для таких досягнень у певному виді діяльності, яка є улюбленою для неї [2; 3; 5].

Ми суголосні з думкою В.Киричука, за якого незважаючи на те, що обдарованість дитини відзначається навченістю та значними академічними показниками, більшість обдарованих дітей не отримують задоволення від процесу навчання, внаслідок чого мають слабосформовані цінності освіти в цілому [2].

Дітям із прихованою обдарованістю властива: нестабільність самооцінки; висока вимогливість стосовно інших, що викликає в обдарованих дітей руйнівні переживання; низька оцінка власних здібностей (непомірно завищена); притаманними є проблеми, пов’язані з позитивною мотивацією навчальної діяльності; негативно або байдуже ставляться до закладу освіти, не проявляють інтересу до самостійних занять і часто відчувають труднощі у навчальній діяльності; страх перед невдачею; висміювання оточуючих, якевиникає як захисна реакція на травмуючий фактор; невміння слухати співбесідника; звичка виправляти інших; труднощі в пошуках друзів; проблеми спільної участі в іграх з однолітками, які для них стають нецікавими; прагнення підлаштуватись під інших, для того, щоб бути схожим на всіх; прискорений інтерес до проблем світу і буття, що досить часто соціумом сприймаються як аномалії, а іноді й як ознаки відставання та нездатності до адаптації; демонструвати такі риси, які часто викликають з боку оточення негативні емоції; діти усвідомлюють свою несхожість; нестача знань дитини про себе; схильні відчувати труднощі у соціалізації; вразливість та пов’язана з нею підвищена емоційна чутливість; прихований, внутрішній емоційний характер, виявляючись у надмірній сором’язливості під час спілкування; відчуття страху, може паралізувати інтелектуальні прояви дитини; надмірне керівництво дорослих виступає в якості дестабілізуючого фактора на шляху до формування у високоінтелектуальних дітей розвиненої саморегуляції тощо.

До характерних особливостей обдарованих дітей О.Хоменко відносить: висока пізнавальна активність та розвинений інтелект, що виходить за межі

вікових особливостей; багата фантазія, творчість, винахідливість, емоційна безпосередність, розвинене почуття гумору, швидка реакція на несправедливість; високий енергетичний рівень, чітка моторна координація, фізична стабільність [8]. Автор виділяє ряд інших значних особистісних параметрів, які відрізняють обдарованих дітей від однолітків, а саме: потреба в пізнанні, самостійність суджень, високий рівень відповідальності, інернальний локус-контролю, позитивна Я-концепція, адекватна самооцінка, креативність як спосіб мислення [8]. Доповнення характеристик обдарованості дає Л.Чорна, відзначаючи, що «загальними компонентами всіх видів обдарованості є її когнітивні та когнітивно-особистісні складові, а саме: оригінальність та творче настановлення мислення, тобто готовність особистості діяти творчо й оригінально в різноманітних умовах діяльності» [9].

Дослідники М.Тадеєва та М.Воронко, в свою чергу вважають, що обдарованим дітям властиві: порівняно високий розвиток мислення, довготривале запам'ятовування навчального матеріалу, добрі навички самоконтролю в навчальній діяльності, велика працездатність, а також неординарність висловлювання думки, багатство уяви, чіткість різних видів пам'яті, швидкість реакції, вміння піддавати сумніву й науковому осмисленню явища, стереотипи, догми [5].

Проте, Ж.Ханзель вважає, що «Увагу та занепокоєння сьогодні викликає інша категорія дітей – тих, які за наявності високого інтелектуального потенціалу не прагнуть до його реалізації та вирізняються низькою мотивацією до досягнень у будь-яких сферах і видах діяльності» [7, С. 6].

Варто зауважити, що існує ряд психологічних чинників, які перешкоджають реалізації обдарованими дітьми власних здібностей: низька самооцінка; розлад у стосунках з батьками; відраза до школи і навчання; відсутність лідерських здібностей; емоційна неврівноваженість, туга, часта зміна настрою, депресії; тенденція до пояснень та виправдань своїх недоліків, перекладання провини на інших; відсутність самодисципліни і нездатність нести відповідальність за наслідки своїх дій, неуважність, відсутність наполегливості та надмірна увага до захоплень або їх відсутність.

Відтак, дослідниця І. Ушакова зазначає, що якщо в процесі навчання здібних дітей їх потенціал не помічається і не використовується в повному обсязі, виникають емоційні проблеми. Частина дітей може почати ігнорувати навчання, виявляючи при цьому нонконформіський настрій і впевненість у власних силах. Інша частина поступово втрачає інтерес до навчання, зникає мотивація до діяльності, виникає емоційний дискомфорт, можлива занижена самооцінка [6]. Тому, знаннєва парадигма в освіті не завжди є показником успішності людини та гарантом плекання гармонійної особистості [6].

О.Прашко стверджує, що нині «діти та підлітки опинилися вразливою групою населення. Знижується рівень народжуваності, фізичного та психічного здоров'я дітей. Відбулися зміни в ціннісних орієнтаціях підлітків.

Фіксується збільшення ролі особистісних цінностей при зниженні суспільно-значущих (бути корисним та потрібним людям)» [4, С. 66]. «Від успішного здійснення процесу розвитку залежить реалізація підлітками у майбутньому власних здібностей і задатків, можливість стати соціально зрілою особистістю, бути корисним суспільству, створювати сприятливі умови для власної життєтворчості» [4, С. 66]. До негативних особливостей таких дітей автор відносить різкі перепади у відношенні до себе та інших, вияв неспокою та тривожності у зв'язку зі своєю несхожістю на ровесників, емоційною нестійкістю та нестабільною самооцінкою, внутрішньою скованістю [4].

Інноваційною освітньою діяльністю у системі освіти є діяльність, що спрямована на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок. Сучансими світніми інноваціями є новостворені або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи, моделі, продукція, освітні, а також технічні рішення у галузі освіти, що істотно підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності. Інноваційна діяльність в закладах освіти здійснюється відповідно: Законом України «Про освіту», Законом України «Про дошкільну освіту», Законом України «Про інноваційну діяльність» тощо.

Організація інноваційної діяльності у ЗО – це цілеспрямований поетапний процес застосування інновацій (зміни всередині системи) й експериментальної перевірки результативності й можливостей використання інновацій в інших закладах освіти. Освітні інновації у ЗО передбачають перш за все оновлення змісту освіти, методів, форм навчання і виховання, розроблення й упровадження нових і поширення наявних педагогічних систем. Вони спрямовані на зміни й оновлення усіх компонентів освіти і мають системний характер.

Інноваційна діяльність в закладі освіти характеризується впровадженням нових педагогічних технологій в результаті яких підвищується ефективність роботи закладу і здійснюється за такими напрямами: розробка нового змісту освіти; упровадження нових систем, методик, технологій, методів, прийомів, засобів навчання і виховання дітей; створення закладів із пріоритетними напрямами розвитку; стимулювання творчої діяльності та ініціативності педагогів; забезпечення учасників інноваційної діяльності необхідними матеріально-технічними та інформаційними ресурсами; втілення нових дитячих ідей; стимулювати комунікації між учасниками інноваційної діяльності; застосування оптимальних механізмів управління закладами тощо.

Нині використовується цілий комплекс інноваційних технологій у роботі з обдарованими дітьми дошкільного віку, а саме: особистісно орієнтоване навчання, технологія гуманізації освітнього процесу, педагогіка М. Монтессорі, психолого-педагогічне проектування, технологія інтегрованого навчання та

виховання, логічні блоки Дьєнеша, технологія раннього інтенсивного навчання грамоті, нетрадиційні підходи до завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку, методика раннього розвитку Глена Домана, ігрові технології, інформаційно-комунікаційні технології, здоров'язбережувальні технології.

До інноваційних форм роботи з обдарованими дітьми відносяться: нетрадиційні форми занять (комбіновані, інтегровані, проєкт), нестандартні заняття (мандрівки, години ввічливості, заняття милування природою, заняття-пошук, заняття-казка, заняття-тренінг), нетрадиційні свята та інсценізації, оздоровчі заходи (піші прогулянки, сміхотерапія, пальчикова гімнастика).

Впроваджуючи інноваційні технології слід дотримуватись наступних етапів: вибирати оптимальну технологію; сформулювати мету, якої можна досягти за допомогою технології; ознайомлюватись із особливостями обраної форми роботи; опрацьовувати публікації та матеріали колег, які мають досвід використання потрібних методів; осмислювати набуту інформацію; створювати необхідні умови для використання технології; використовувати обрану технологію; аналізувати рівень досягнутих чи очікуваних результатів.

Інноваційні педагогічні технології, які використовуються в освітньому процесі ЗО: технології особистісно орієнтованої освіти; технології інтегрованого навчання та виховання; технології створення сучасного інформаційного освітнього середовища для дитини (інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією; інформаційна й медіа-грамотність педагога; володіння алгоритмічним мисленням, роботою з базами даних; навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці; розуміння етики роботи з інформацією−дотримання академічної доброчесності; практичне застосування цифрових інструментів Google, YouTube, мобільного додатку Viber, Facebook; створення презентацій (Power Point) тощо); технології формування критичного мислення (ейдетика, мнемотехніка, друдли, картки-схеми, коректурні таблиці, асоціативні карти, структурно-логічні схеми, розповідання за схемами, опис предметів за схемами-моделями, моделювання казки, моделювання проблемних ситуацій, інтелектуальні ігри та ін.); технологія розвитку творчої особистості – ТРВЗ; технологія розвитку пам'яті і мовлення з використанням прийомів ейдетики та мнемотехніки (Є. Антощук); методика мовленнєвого розвитку дошкільників «Мовленнєвий компонент дошкільної освіти» (А. Богуш); методика організації художньо-мовленнєвої діяльності (А. Богуш, Н. Гавриш); методика українознавства у дошкільному закладі (А. Богуш, Н. Лисенко); методика використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі з дошкільниками: опис іграшок, одягу, посуду, овочів, фруктів, пір року; мнемічні схеми-моделі для заучування віршів (О. Білан, К. Крутій) методика використання схем-моделей для навчання дітей описових розповідей (Т. Ткаченко); методика

«Художнє слово і дитяче мовлення» (Н. Гавриш); методика «Виховуємо казкою»: нетрадиційні методи роботи з казкою (Л. Фесюкова); гуманістична педагогіка В. Сухомлинського (уроки мислення серед природи; уроки милування, доброти, патріотизму, уроки в кімнаті казки, слухання «музики природи», «Школа виховання добрих почуттів»); методика розвитку творчих здібностей на заняттях з образотворчого мистецтва (Л. Шульга); технологія фізичного виховання дітей М. Єфименка («Театр фізичного виховання і оздоровлення дітей»); здоров'язбережувальні та здоров'яформувальні технології: профілактичні (різні види самомасажу; ходіння по «доріжках здоров'я»; коригувальні вправи на профілактику плоскостопості, постави; оздоровча ходьба в середньому темпі; оздоровчий біг; загартовувальні процедури тощо); профілактично-лікувальні (фітотерапія, аромотерапія (ароматизація приміщення), вживання фітонцидів, вживання «добрих слів» тощо); оздоровчі технології терапевтичного спрямування (арттерапія, пісочна терапія, сміхотерапія, казкотерапія, музикотерапія, кольоротерапія, ігротерапія, пальчикова гімнастика (вправи, ігри, картинки), дихальна гімнастика, фітбол-гімнастика, психогімнастика (вправи, ігри, етюди, пантоміми), гімнастика для профілактики зорового стомлення, коригуюча гімнастика, міогімнастика (вправи для язичка), чирлідинг-гімнастика, танцювально-ритмічна гімнастика тощо); інноваційні технології фізичного розвитку дошкільників (оздоровчі прогулянки; різновиди фізкультури на свіжому повітрі; малі олімпійські ігри; фізкультурно-оздоровчі заняття; гімнастика пробудження після сну, музично-ритмічна гімнастика, фізкультурно-музичні руханки, флешмоби, конкурси тощо); валеологізація освітнього процесу (введення до розкладу організованої навчально-пізнавальної діяльності в усіх вікових групах занять з основ здоров'я (валеології та безпеки життєдіяльності); дошкільнятам−освіта для сталого розвитку (О. Пометун, Н. Гавриш); інтерактивні технології розвитку мови та комунікативно-мовленнєвої компетенції дитини; ігрові технології (ігри на розвиток великої та дрібної моторики; ігри з використанням м'яких модулів; різновиди сучасних настільно-друкованих та заламінованих дидактичних ігор; різновиди рухливих ігор з атрибутами й без, народних ігор тощо); музейна педагогіка; козацька педагогіка; технології кулінарії; ігрова квест-технологія; методика проведення ранкових зустрічей.

Важливе значення у роботі з обдарованими дітьми належить продуктивним методам навчання для розвитку інтелектуальних здібностей дітей: спостереження, знаходження зв'язків і закономірностей у природі, аналіз та синтез предметів і явищ природи, методи конкретних ситуацій, занурення, відкриттів; метод фокальних об'єктів, мозковий штурм, синектика; усний лабіринт, асоціації; пошук причин і наслідків подій; створення власних дослідницьких проєктів; експрес-дослідження; моделювання проблемних ситуацій, вправи для розвитку чуйності, толерантності; спілкування шляхом

взаємного навчання у іграх, а також формування емоційного інтелекту у дітей, що дає їм змогу керувати власними емоціями та створювати сприятливу емоційну атмосферу в процесі комунікації з дорослими та однолітками [3].

Покоління сучасних дітей називають «візуалами», вони краще сприймають інформацію через зорові відчуття. Тому одним з напрямів інноваційної діяльності педагогів є впровадження медіатехнологій в освітній процес, що робить процес пізнання яскравим, цікавим і таким, що надовго запам'ятовується (електроні презентації, розвиваючи завдання та ігри, мультфільми тощо).

Вимоги Базового компоненту дошкільної освіти до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дошкільників в освітній галузі «Комп'ютерна грамота»: виховання у дітей інтересу до комп'ютера; ознайомлення дітей старшого віку з ПК, способом його управління на екрані (дисплеї) за допомогою операторів (клавіатура, мишка, джойстик) з урахуванням можливостей певної ігрової (чи навчальної) програми; навчити дітей дотримуватися правил безпечної поведінки під час роботи з комп'ютером [1].

Інформаційні технології – це сукупність інформаційних процесів з використання засобів обчислювальної техніки, що забезпечують швидкий пошук інформації, доступ до джерел інформації.

З метою удосконалення освітнього процесу, досягнення якості освіти педагогами успішно використовуються альтернативні методики та новітні технології з різних ліній розвитку у галузі дошкільної і початкової освіти:

*Креативного розвитку: т*еорія розвитку винахідницьких завдань ТРВЗ; технологія «Художнє слово і дитяче мовлення» (Н. Гавриш); психолого-педагогічне проектування ((Т. Піроженко, С. Ладивір); «Казкові лабіринти гри»); Логічні блоки Дьєнеша; палички Х.Кюізенера – засіб пізнання логіки та математики в дошкільному віці; ейдетика; друдли (Р. Прайс) тощо.

Розвитку мовлення: технологія саморозвитку М. Монтессорі; Л. Шелестова−методика читання; Овід Декролі−раннє читання; Глен Доман−методика раннього читання; К. Крутій, О. Копилова, В.Ткаченко. «Навчання дітей розповіданню за схемами»; І. Ликова− «Кольорові долоньки»; Л. Шулешко – розвиток мовлення; Н. Гавриш – художнє слово і дитяче мовлення; І. Чапленко – технологія формування діамонологічної компетенції у дошкільників; О. Деркач – мультимодальна арт-педагогіка; Т. Ткачук – ігротерапія з підвищення пізнавальної активності; О. Пащенко – асоціативне мислення; К. Крутій – КДТ (комунікативно-діяльнісна технологія навчання); Н. Гавриш – гра – стратегія – формування творчої особистості; Н. Гавриш – логічні схеми для інтегрованих занять; В. Кузьменко – виховна психологічна ситуація – засіб розвитку індивідуальності; І. Корабаєва – режисерські ігри дошкільників.

Фізичного розвитку: методика М. Єфименка «Театр фізичного розвитку й оздоровлення», кольоротерапія, арт-терапія, пісочна терапія, танцювально-

рухова терапія, кінезорефлексотерапія, сміхотерапія, казкотерапія, ігрова терапія, дихальна гімнастика, аерофітотерапія, музикотерапія, етюди психогімнастики, медитації, «етюди для душі», мудри, хатха-йога, хоровий спів, друїдо-терапія тощо.

Здоров'ятворчі технології: вправи на масажних доріжках і килимках, зокрема, на доріжці «Гофр» та килимках «Ніжки – долоньки», «Утримай рівновагу» (сприяють розвитку рухів, закріпленню елементарних геометричних знань, розвивають логічне мислення, сприяють підвищеню уваги, координації рухів, загартуванню; діти відкривають для себе природу як джерело естетичних вражень і життєвої енергії); *гімнастика з елементами силових вправ* – діти виконують добре знайомі фізичні вправи з додатковим навантаженням на певні групи м'язів, яке досягається завдяки гантелям різної ваги (дає силове навантаження, розвиває витривалість, формує вміння ритмічно виконувати вправи у повільному та у швидкому темпах); *ігрова методика Любомира Бейби «Від руху – до здоров'я»***.** Наприкінці заняття *для досягнення емоційної релаксації* діти вчаться імпровізувати, фантазувати, виконувати за вказівкою фізінструктора різноманітні творчі завдання з паличками, обручами, мотузками. За допомогою скакалки діти викладають метелика, сонечко, змію, кульбабку, місяць; з паличок – різні геометричні фігури, цифри, букви, будиночки тощо. При цьому відбувається інтелектуальний розвиток, формується мова, культура поведінки, гартуються особистісні якості; *дитячий туризм* є одним із напрямів роботи із фізичного виховання, підвищення рухової активності, організації спортивно-туристичної роботи та універсальним засобом оздоровлення, розвитку, виховання й навчання дошкільнят. Діти знайомляться із застосуванням туристичного спорядження, правилами надання першої медичної допомоги, технічного подолання перешкод, орієнтування на місцевості, отримують позитивні, емоційні та естетичні враження, досвід взаємодії з однолітками та природою, власних маленьких відкриттів, учить помічати нове в знайомому, радіти красі довкілля, мають можливість самостійно здобувати знання з краєзнавства, природознавства, екології й одразу ж застосовувати їх на практиці. Отже, дитячий туризм – не тільки цікава форма організації дозвілля дітей, а й ефективний засіб розв'язання фізкультурно-оздоровчих, природоохоронних, пізнавальних та екологічних завдань виховання.

Запровадження здоров'язбережувальних і здоров'яформувальних технологій: ігрового стретчингу та фітбол-гімнастики, гімнастики Поля Бреґга, гімнастики К. Ніші, дихальної та ритмічної гімнастики та ін. в практику роботи з дітьми сприятиме формуванню, зміцненню та відновленню фізичного і психічного здоров'я дітей.

Водночас особливу роль відіграють навички, які необхідні дітям для виживання у цифрову епоху: *грамотність* − базові знання мов, рахунок,

фінанси, наука, культура; *компетенції* − критичне мислення, розв'язання проблем, творче мислення, співробітництво; *особисті якості* − допитливість, ініціативність, наполегливість, лідерство. Цьому сприяють ігрові технології в *STEM*-освіті та STREAM-освіті (природничі науки, технологія, читання + письмо, інжиніринґ, мистецтво, математика), які в ігровій формі дозволяють взаємодіяти вихователю та дітям і сприяють формуванню основних компетентностей із STEM-дисциплін та виконують найважливіші функції: соціалізації, самореалізації, комунікативності, діагностики, корекції та розваги. Щодо середовища STREAM-освіти та його елементів, вважаємо що може бути створений осередок, адаптований до вікових та психологічних особливостей дитини, який має містити все необхідне для моделювання, малювання, вимірювання, прослухування аудіозаписів, перегляду відео, доступу до Інтернет мережі. На теренах дошкілля це має бути відкритий освітній простір, де дитина зможе себе реалізувати використовуючи доступні та зрозумілі іграшки, предмети довкілля для рішення не менш важливих технічних та інших пізнавальних задач. Окрім загальновизначених Базовим компонентом осередків у дошкільному закладі може бути спроектоване, спільне у доступі всіх учасників освітнього процесу закладу STREAM-середовище [1]. Це може бути інформація про науково-дослідницьку діяльність інших закладів дошкільної освіти, початкової школи, про конкурси та проекти, фестивалі.

Послідовна і цілеспрямована інноваційна діяльність педагогів, стимулює активність, творчість та інтерес дітей до інноваційних технологій. З метою підвищення професійного рівня педагоги відвідують майстер-класи, презентації, тренінги, проектування, мозковий штурм, ігрове моделювання, трибуна вільних думок, бліц-інтерв'ю, коучінг-сесія, технологія модерації, «квік-надихання», метод занурення тощо. Адже спрацьовує відома аксіома, яка не потребує доказів: лише успішний педагог здатен виховати успішну дитину.

Висновки. Підсумовуючи, можна наголосити, що сучасні технології у закладах освіти спрямовані та розвиток гармонійної особистості, підвищення її самооцінки, розкриття дитячої індивідуальності, забезпечення цілісного світобачення, поглиблення творчого та дивергентного мислення а також корекцію комунікативних навичок, невпевненості, нерішучості, замкнутості, неготовності проявити свої творчі здібності. В контексті зазначеного вище, заклади освіти мають створити безпечне інноваційне середовище, щоб кожна дитина гармонійно розвивалась і реалізувала свій творчий потенціал. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективи подальшого аналізу полягають у поглибленому вивченні умов та чинників формування світогляду обдарованих дошкільників, удосконаленні засобів його розвитку.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 01.05.2025)

2. Киричук В.О., Єнотаєва Л.Є. Соціально-педагогічне проектування як компонент практичної діяльності в системі освіти. *Навчання і виховання обдарованої особистості: теорія та практика: зб. наук. пр.*. / ред.. кол.: І.С.Волощук (гол. ред.), О.Ю.Буров, М.І.Бурда та ін.; Інститут обдарованої дитини НАПН України. К., 2013. Вип. № 1 (10). С. 54-61.

3. Кравчук Н.П. Особливості психолого-педагогічного супроводу та підтримки обдарованих дітей у сучасному освітньому просторі закладів освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021. С. 22-27.*

4. Прашко О.В. Програма спецкурсу з розвитку соціальної компетентності підлітків. *Освіта та розвиток обдарованої особистості: Щомісячний науково-методичний журнал.* № 3 (34). К., 2015. С. 66-76.

5. Тадеєва М.І., Воронко М.М. Професійна підготовка вчителя до роботи з обдарованими дітьми в умовах сучасної школи. *Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави: матеріали ІІІ Міжнар. наук-практ. конф., (Київ, 21 верес. 2010 р. Київський інститут обдарованої дитини.* К.: Київський інститут обдарованої дитини, 2010. С. 257-261.

6. Ушакова І.В. Специфіка особистісних якостей в становленні обдарованої особистості. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологія. Зб. наукових праць.* К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. № 6 (30). Ч. ІІ. С. 119-125.

7. Ханзель Ж.І. Творчий розвиток учня – запорука соціального успіху *Освіта та розвиток обдарованої особистості: Щомісячний науково-методичний журнал*. № 6 (37). К., 2015. С. 5 - 8.

8. Хоменко О.А. Формування професійної готовності вихователів до діяльності з обдарованими дітьми. *Освіта та розвиток обдарованої особистості: Щомісячний науково-методичний журнал.* № 6 (37). К., 2015. С. 48 - 54.

9. Чорна Л. Обдарованість, її загальні та спеціальні складові. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологія. Зб. наукових праць.* К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. № 6 (30). Ч. ІІ. С. 125-134.

References:

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [Basic component of preschool education]. *mon.gov.ua* Retrieved from: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].

2. Kyrychuk V.O., Yenotaieva L.Ie. (2013) Sotsialno-pedahohichne proektuvannia yak komponent praktychnoi diialnosti v systemi osvity. [Socio-pedagogical design as a component of practical activity in the education system] Navchannia i vykhovannia obdarovanoi osobystosti: teoriia ta praktyka: zb. nauk. pr.. / red.. kol.: I.S.Voloshchuk (hol. red.), O.Iu.Burov, M.I.Burda ta in.; Instytut obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy. K., № 1 (10). 54-61 [in Ukrainian].

3. Kravchuk N.P. 2021) Osoblyvosti psykholoho-pedahohichnoho suprovodu ta pidtrymky obdarovanykh ditei u suchasnomu osvitnomu prostori zakladiv osvity [Peculiarities of psychological and pedagogical support and support of gifted children in the modern educational space of educational institutions]. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. 22-27 [in Ukrainian].

4. Prashko O.V. (2015) Prohrama spetskursu z rozvytku sotsialnoi kompetentnosti pidlitkiv. [Program of a special course on the development of social competence of adolescents]. Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti: Shchomisiachnyi naukovo-metodychnyi zhurnal. № 3 (34). K., 66-76 [in Ukrainian].

5. Tadeieva M.I., Voronko M.M. (2010) Profesiina pidhotovka vchytelia do roboty z obdarovanymy ditmy v umovakh suchasnoi shkoly [Professional training of teachers to work with gifted children in a modern school]. Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy: materialy III Mizhnar. nauk-prakt. konf., (Kyiv, 21 veres. 2010 r. Kyivskyi instytut obdarovanoi dytyny. K.: Kyivskyi instytut obdarovanoi dytyny, 257-261 [in Ukrainian].

6. Ushakova I.V. (2005). Spetsyfika osobystisnykh yakostei v stanovlenni obdarovanoi osobystosti. [Specificity of personal qualities in the formation of a gifted personality]. Naukovyi chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Seriia № 12. Psykholohiia. Zb. naukovykh prats. K.: NPU imeni M.P.Drahomanova, № 6 (30). Ch. II, 119-125 [in Ukrainian].

7. Khanzel Zh.I. (2015) Tvorchyi rozvytok uchnia – zaporuka sotsialnoho uspikhu. [Creative development of a student is the key to social success]. Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti: Shchomisiachnyi naukovo-metodychnyi zhurnal. № 6 (37). K., 5 - 8 [in Ukrainian].

8. Khomenko O.A. (2015) Formuvannia profesiinoi hotovnosti vykhovateliv do diialnosti z obdarovanymy ditmy. [Formation of professional readiness of educators to work with gifted children]. Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti: Shchomisiachnyi naukovo-metodychnyi zhurnal. № 6 (37). K., 48 - 54 [in Ukrainian].

9. Chorna L. (2005) Obdarovanist, yii zahalni ta spetsialni skladovi. [Giftedness, its general and special components]. Naukovyi chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Seriia № 12. Psykholohiia. Zb. naukovykh prats. K.: NPU imeni M.P.Drahomanova, № 6 (30). Ch. II. 125-134 [in Ukrainian].